

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
Faculteit der Geesteswetenschappen

Programma

Studiolo: de studeerkamer in de Italiaanse Renaissance

Van 14 februari t/m 20 maart in de Aula van de UvA

is.uva.nl

In het Italië van de renaissance was de 'studiolo', of studeerkamer, een verfijnd gedecoreerde, kleine ruimte in het hart van een palazzo of villa. De bewoner kon zich er terugtrekken om te lezen, muziek te maken, of in gezelschap de meest exquise kunstcollecties te bekijken.

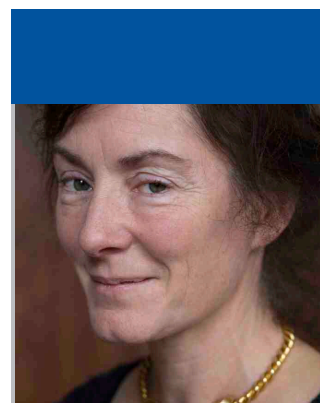
Het was de plek om het actieve leven voor het contemplatieve in te wisselen en om de blik op de wereld binnenstebuiten of buitenstebinnen te keren: het hart van het humanisme. Het fenomeen wortelt in een vereenzelviging met de natuur en in het religieuze kluisenaarsleven. De bestudering van *studioli* brengt ons naar Ferrara, Florence, Urbino, Gubbio en Mantua. Het richt zich op vorsten en opdrachtgevers als Federico da Montefeltro, Isabella d'Este en Francesco I de' Medici. Het biedt de kans de werken van onder andere Giovanni Bellini, Francesco di Giorgio, Leonardo da Vinci, Giuliano da Maiano, Titiaan en Vasari te bestuderen. Het nodigt uit te denken over het ontwerpen van labyrint-achtige plattegronden met kleine studeerkamers en immense bibliotheken, over het vervaardigen van bronzen kleinoden en illusionistisch houtsnijwerk. De studiolo boetseerde het autonome, verantwoordelijke en gezaghebbende individu. Het was de hersenpan van waaruit natuur en cultuur begrepen kon worden.

Programma

- **14 februari**, *Vita contemplativa. Oorsprong en ontwikkeling van de studiolo*, Machtelt Brügggen Israëls
- **21 februari**, *Het hart van de staat: Montefeltro studioli in Urbino en Gubbio*, Machtelt Brügggen Israël
- **28 februari**, *De verleidingen van Venus: d'Este studioli in Ferrara en Mantua*, Machtelt Brügggen Israëls
- **6 maart**, *Elementaire kennis: De studiolo van Francesco I de' Medici*. Florence, Arjan de Koomen
- **13 maart**, *Herwaarts, derwaarts. De schatkamer van Bourgondië*, Hugo van der Velden
- **20 maart**, *Studiolo: The Italian Renaissance Study*. Symposium & concert

Symposium, met onder anderen:

Dr. Machtelt Brügggen Israëls
Prof. dr. Harald Hendrix
Dr. Arjan de Koomen
Prof. dr. Scott Nethersole
Dr. Bernhard Ridderbos
Drs. Pax Veerbeek
Prof. dr. Hugo van der Velden

'Het hunkeren naar een studiolo valt samen met het verlangen een zo goed mogelijk mens te worden. Door kunst, door lezen, door muziek, door de natuur. In de allerkleinste, allerverstoptste, allerverfijnste ruimte van het huis. In eenzaamheid. Om vervolgens het perspectief om te keren en naar de wereld te kijken.' - Dr. Machtelt Brügggen Israëls

Praktische zaken

Data: woensdag 14, 21, 28 februari en 6, 13 maart
Tijd: 14.00-16.00 uur
Zaal open: 13.30 uur

Symposium: 20 maart
Tijd: 10.00-17.00 uur
Zaal open: 09.30 uur
Voertaal: in de middag Engels

Student-assistent
Eric Boot, c.e.boot@uva.nl

Webcolleges: De hoorcolleges hebben een livestream en zijn naderhand als webcollege beschikbaar. De link ernaartoe vindt u op Canvas. Van het symposium worden géén opnames gemaakt.

Literatuur: een uitgebreide literatuuropgave staat op Canvas.

Koffie en thee: Bij het eerste college krijgt u een UvA-beker voor koffie en thee. Neem deze beker mee bij de volgende colleges, hij wordt eenmaal verstrekt en blijft uw eigendom.

Concert

'The Missing Link: Unpublished Music from an Urbino Codex', door Marco Beasley (zang) en Franco Pavan (luit).

In het archief van de Albani-familie is recent een codex met muziek uit ca. 1540 ontdekt die vermoedelijk afkomstig is van het hof van Leonora Gonzaga en Guidubaldo II della Rovere in Urbino. De codex is een missende schakel voor de muziek- en studiolo-geschiedenis. Composities van Marchetto Cara, Bartolomeo Tromboncino en anderen zullen na eeuwen stilte weer klinken.

De Italiaanse tenor Marco Beasley ontwikkelde het 'recitar cantando' (zingend spreken) en is een internationaal vermaard vertolker van geestelijke en wereldlijke polyfonie. Luit- en theor-bespeler Franco Pavan is musicus en musicoloog. Pavan doceert aan het conservatorium van Verona en is de ontdekker van de muziek die gespeeld en toegelicht zal worden.

Literatuur

Handboek

Dora Thornton, *The Scholar in his Study: Ownership and Experience in Renaissance Italy*, New Haven & Londen, Yale University Press, 1997.

I. Vita contemplativa: oorsprong en ontwikkeling van de studiolo

- Petrarch, *The Life of Solitude (De Vita Solitaria)*, 1346–1366, vertaald door Jacob Zeitlin, red. Scott H. Moore, Waco, Texas, Baylor University Press, 2023, pp. 77–86 ('Nature and Friendship in the Solitary Life').
- Michel de Montaigne, *De essays*, vertaald en toegelicht door Hans van Pinxteren, Amsterdam, Athenaeum Polak & Van Genneep, 2012, pp. 295–308.
- Dora Thornton, *The Scholar in his Study: Ownership and Experience in Renaissance Italy*, New Haven & Londen, Yale University Press, 1997, pp. 27–51.
- Patricia Waddy, *Seventeenth-Century Roman Palaces: Use and the Art of the Plan*, New York, Cambridge, Massachusetts, and London, The Architectural History Foundation and The MIT Press, 1990, pp. 3–13.

II. Het hart van de staat: Montefeltro studioli in Urbino en Gubbio

- Robert Kirkbride, *Architecture and Memory: The Renaissance Studioli of Federico de Montefeltro*, New York, Columbia University Press, 2009, hfst 6 'The Urbino Studiolo as an Engine for Governance' (vooral online te lezen).
- Olga Raggio, *The Gubbio Studiolo and its Conservation: I. Federico da Montefeltro's Palace at Gubbio and its Studiolo*, New York, The Metropolitan Museum of Art, 1999, pp. 79–168. Pdf online:

metmuseum.org/art/metpublications

- Machtelt Brüggén Israëls, 'The "sovrapporta" of the studiolo in Urbino', in: *The Burlington Magazine*, CLXI, 2019, pp. 744–747.

III. De verleidingen van Venus: d'Este studioli in Ferrara en Mantua

- Stephen J. Campbell, *The Cabinet of Eros: Renaissance Mythological Painting and the Studiolo of Isabella d'Este*, New Haven & Londen, 2004, pp. 59–86.

IV. Elementaire kennis: de studiolo van Francesco de' Medici

- Elisabeth Scheicher, 'De vorstelijke Kunst- und Wunderkammer', in Ellinoor Bergvelt & Debora J. Meijers, *Kabinetten, galerijen en musea: het verzamelen en presenteren van naturalia en kunst van 1500 tot heden*, Zwolle, Waanders, 2005, pp. 15–42.

V. Herwaarts, derwaarts: de schatkamer van Bourgondië

- Wim Blockmans, 'The Splendour of Burgundy: For Whom?', Anne van Oosterwijk c.s. (red.), *Staging the Court of Burgundy*, Londen en Turnhout, Harvey Miller Publishers, 2013, pp. 17–24.
- Eva Helfenstein, 'The Burgundian Court Goblet: On the Function and Status of Precious Vessels at the Court of Burgundy', *ibidem*, pp. 159–166.